

נפש טוב

מתוך שיעורי תורת הנפש ע"י הגה"צ ר' יהושע נתן פייפער שליט"א, אבד"ק ברכת מנחם

גליון י"ב

"למה שלמתם רעה תחת טובה"

מקור המידה המגונה לשלם רעה תחת טובה, והלימוד מזה לחיי הנפש

'עת להשליך אבנים' להחזיר רעה תחת טובה

מסופר על אדם שהיה נתון בקושי ודחק במובנים רבים: ביתו היה ממושכן לנושים שרצו לעשות בו שפטים על שלא החזיר להם את כספם, שלום ביתו התערער עד היסוד ובניו לא הצליחו בלימודם, וצרות רבות ורעות דבקו בו בבני חיי ומזוני, עד שהיה נראה שהוא עומד בתחתיות ארץ מבלי שתהיה רפואה למכתו וצרתו.

בשעת 'מעמקים' זו - לפני שבר ממש, התוודע למצבו הקשה אחד מידידיו הקרובים, ונטל על עצמו בלבו הרחום לסייע ולפלס עבורו דרך חדשה, עד שירווח לו בכל הענינים וביתו ישוב להיות מלא ברכת ה'.

לאחר חודשים ארוכים של צדקה וחסד, נשאו המאמצים - פרי, ואט אט החל הגלגל החוזר בעולם - להתהפך לטובה, עד שכעבור שנה הושלם ב"ה המהלך לשמחת הכל, והלחץ זו הדחק פינה את מקומו להצלחה והרווחה.

כשראה הידיד שחברו עומד איתן על רגליו ושב למעמדו הראשון, הוא עלה לביתו והודיעו על כוונתו למשוך את ידי מעניניו, ונתן לו הדרכה מפורטת

תוכן הענינים:

א. הטבע האנושי שלא להיות סמוך על דעת ושולחן אחרים ופירוש תיבת 'הודאה' על פי זה.

ב. כפיות טובה נשרשת מרגשות לב מוטעים, כאילו מטיבים איתו כדי להתגדל עליו.

ג. דתן ואבירם השיבו למשה רבנו רעה, כי ידעו שניצלו בזכותו.

ד. פרעה ביקש לשעבד את ישראל, להוכיח שאינו צריך לטובתו של יוסף.

ה. מקרא ביכורים ואמירתם בלילי פסחים להראות שאיננו כפויי טובה כפרעה. ו. הבחירה להיות אורח טוב או רע, תלוי בהסתכלות האדם על מה שמטיבים איתו.

מה לעשות מכאן ולהבא שלא יפול שוב במהמורות ובורות.

על פתח הבית מבחוץ, רגע אחד קודם שנפרדו האוהבים לשלום, פנה הידיד שנחלץ לטובת חברו, והוציא

מחיקו שקית [זעק"ל] שהיתה מלאה באבנים קטנות והושיטם ליד חברו כ'מתנת פרידה' בתוספת ברכה מעומק הלב שיצליח בכל אשר יפנה בהמשך חייו. תמה האיש ולא הבין מה תפקידם ותכליתם של אבנים אלו, וכיצד הם 'מתנת פרידה'. ענה לו מיטיבו בלשון חדה: 'פעמים רבות, מי שהיטיבו עמו הופך את עורו, וככל שעובר הזמן הוא מתחיל לשלם רעה תחת טובה ומדבר בגנות ולזלזל מי שגמל עמו חסד, עד שיכול אפילו לירד לחייו ולזרוק עליו אבנים ובליסטראות, לפיכך הבאתי עמי אבנים קטנות, לבקשך, שלכל הפחות כשתזרוק עלי אבנים, תשתמש באלו, שהם קטנים ואינם כואבים'.

שורש תיבת 'הודאה' וענינה

מעשה זה שאינו אלא משל נוקב, פותח בעדנו ריווח להתבונן בנבכי הנפש העמוקים, עד היכן יכול 'עקוב הלב' - המושפע מן הרגש, להשפיע על המח ולבלבלו, ולהביאו בסופו של דבר אפילו לשלם רעה תחת טובה, שהוא היפך הגיון השכל ו'מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלקים ואנשים' (לשון ספר החינוך מצוה לג').

כדרכנו מאז, נכנס בחדר לפנינו מחדר

1. ויש לציין לדברי ה'אור החיים הקדוש' (בראשית כ, ט) על מה שאמר אבימלך לאברהם אבינו 'מה עשית לך ומה חטאתי לך כי הבאת עלי ועל ממלכתי חטאים גדולים מעשים אשר לא יעשו עשית עמדי', שאבימלך הבין שעונש רב כל כך שכמוהו לא היה עד אז לא יכול להיות אם לא שאברהם אבינו גרם לו קודם טובה והוא השיב לו רעה כשלקח ממנו את שרה אשתו, כי

הטעם שלוה מעיז פניו פעמים רבות נגד המלוה

זה גם ההסבר להתנהגות המצויה ל"ע, שכשאדם לוה מחברו סכום כסף ואין לו מנין להשיב את חובו, הוא חומק תחילה לשלם בטענות שהכסף לא בא עדיין לידי וכו' ומתבייש מעט מהמלוה, וככל שעובר הזמן הוא מתחיל להסתכל על המלוה בעין רעה כאילו הוא מבקש לקחת ממנו כסף, על אף שהוא יודע שחברו הטיב עמו והוא ה'לוה רשע ולא ישלם'. כי טבעו של אדם ורצונו להרגיש שהוא אינו מסור ביד חברו, וכשבא עת הפירעון והוא רואה שחברו גדול ממנו כביכול ודורש את כספו, רגשות לבו המוטעים ממלאים אותו עד שמשפיעים על מוחו לחשוב שהמלוה רודף אותו, ובמקום לברכו ולהודות לו על שעמד לימינו בעת דוחקו, הוא משלם לו רעה תחת טובה שאין לך מידה רעה ממנה.

מדוע לא מתו דתן ואבירם בשלשת ימי אפילה

תלמידי המהרי"ל דיסקין (שמות ה, יד-כ) הביאו משמו תירוץ שיש בו לימוד רב על שאלתם של ראשונים (פירוש הרא"ש על התורה שמות י, כג; מושב זקנים לבעלי התוס' טז, א), מדוע לא מתו דתן ואבירם בשעת כילו הרשעים בשלשת ימי אפילה (רש"י שמות י, כב ד"ה ויהי משמות רבה יד, ג), ומה עמד להם להינצל ממות ולצאת לחירות עולם ממצרים. דאף אמנם שדתן ואבירם היו רשעים והפריעו למשה רבנו בכל זמן ועידן, כיון שהם היו משוטרי בני ישראל שהוכו על ידי הנוגשים המצרים, שהרי הם אלו שעמדו נצים ונצבים ואמרו למשה רבנו 'ירא ה' עליכם וישפוט אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה ובעיני עבדיו' (שמות ה, כא; שמות רבה ה, כ), עמדה להם זכות זו ש'לא מתו בשלשת ימי אפילה, אף שהיו תמיד במחלוקת עם משה רבנו ע"ה'. וכל זה בא ללמדנו עד כמה גדול כח המשתתף בצערם של ישראל והדורש טובתם.

אלא שענין זה עצמו טעון ביאור, שאחר שביררנו שדתן ואבירם רצו בטובתם של ישראל והסכימו אפילו ללקות עבורם, כיצד יתכן שהחציפו פנים ומיררו את חייו של משה רבנו ככל אשר יכלו, מה שהוא לכאורה היפך ממהותם, שביקשו לסייע ולעמוד לימין כל אדם מישראל עד כדי קבלת יסורי עול גלויות של מכות ועינוי תחתם.

דתן ואבירם הרעו למשה רבנו כי ידעו שחיהם נצלו על ידו

ויתכן לפרש וליישב את הדברים, על פי

בהבנת רגשות הלב, להכיר ולהתבונן מהיכן נובעים אותם רגשות גרועים המסוגלים להביא את האדם לירידה גדולה כל כך ומה הם דרכי רפואתה, כי כלל מסור בידנו ש'דיעת המחלה היא חצי תרופה', שכשיודעים מהו שורש החולי, יכולים לרפאותה ולהשיב בסייעתא דשמיא את בריאות הנפש לקדמותה.

גאון המחשבה רבי יצחק הוטנר זצ"ל במאמריו הנודעים 'פחד יצחק' (חנוכה מאמר ב אות ה), מייסד לתפארת מושכל שיש בו עומק רב: לתיבת 'הודאה' בלשון הקודש, יש שני משמעויות: א. הודאה מלשון 'מודה על האמת', שאדם מודה ומתוודה שהאמת אינה איתו וחברו צודק בטענתו. ב. לשון הודאה ושבח, שמהלל אדם אחר על שגמל איתו טוב. ובהבטה ראשונה נראה, שאף אמנם ששני הדברים קרויים בשם 'הודאה', אין להם שייכות וקשר, כי הודאה אחת פירושה שמודה על אמתות הדברים, וההודאה האחרת היא חלוקת שבח והודאה וכמבואר.

ברם - אומר ר' יצחק הוטנר, אם נעמיק היטב בשורשם של שני אלו, נמצא שענין אחד הם ולא לחינם נקבו שניהם בשם אחד, כי מדרכי הבריה שעשה ה', שכל יצור נוצר משתוקק למלך ולשלוט על עצמו ולא להיות תלוי בדעת אחרים ובממונם - בבחינת 'אנא אמלך', וכשאדם מודה לחברו על טענתו, הרי שהוא מראה את היפוך הטבע הגשמי ומסכים לכך שחברו צדק ממנו והוא כפוף תחתיו. וכמו כן כשאדם משבח את השני על שהטיב עמו, הוא מוציא בשפתיו ומודה שחברו גדול ממנו ומסייע לו במה שלא יכל לעשות לבדו, ולזה שניהם נקראים 'מודה', כי בשורשם הם אחד, מסירת מודעה שחברו גדול ממנו באותו ענין והוא נצרך לטובתו.

ועל פי יסוד זה נוכל לפרש את ענין 'כפיית הטובה' שפתחנו בו ולומר, שכשאדם 'מודה' שחברו גדול ממנו לפי שתמך בו בעת מצאו, אזי אף על פי שבשעתו הקשה הוא שמח שנחלצו חושים לסייעו, כשעובר הזמן והקושי הולך לו, חוזר האדם לתשווקת לבו להיות מושל ומולך על עצמו, וכשנזכר כיצד היה סמוך לעזרתו של חברו בימים שעברו, דוחקים רגשות לבו אלו את השכל הישר ואומרים לו: 'וכי תעלה על דעתך שאכן חברך גדול ממך, ללא ספק מעשיו נעשו לשם ריוח או כבוד, והנך גדול ממנו, וכל הטעם שמסר עצמו לסייע לך היה שתכיר לו טובה ויוכל להתנשא עליך', ורגשות אלו של הלב 'העקוב מכל' הופכים קמעה קמעה את השכל הישר שבמח, וגורמת לאדם לשנוא ולהרע למי שהטיב עמו ולהתהפך עליו מאוהב לאויב, עד שמסוגל אפילו לזרוק עליו אבנים גדולות ומכאיבות.

אנא נפשי כתבית יחיית

שורש התיבה 'הודאה' וענינה: בבנין המלים של לשון הקודש נזדמנו לפונדק אחד שני מושגים הבעת החזקת טובה: א. 'דאנקען'. ב. הסכמה לדעת הצד השני - 'אנאגעבען'. לשני המושגים הללו יש בלשון הקודש ביטוי משותף - 'הודאה', הודאת בעל דין פירושה הסכמה לדבריו של הצד השני. הודאה על העבר פירושה, הבעת החזקת טובה על מעשה חסד.

הסברת השינוי הזה היא, כי בתכונת נפשו של אדם טמונה היא השאיפה להיות סמוכה על שלחן עצמו מבלי להיזקק לעזרתו של הזולת, ובשעה שאדם מביע את הכרת טובתו לחברו ונותן לו תודה, באותה שעה יש כאן הודאת בעל דין כי בפעם הזאת אמנם לא עלתה בידו והיה עליו להשתמש בטובתו של חברו, באופן שהשורש העמוק של כל הבעת תודה הוא מעשה הודאה.

(פחד יצחק - חנוכה מאמר ב אות ה)

'פעמים רבות, מי שהיטיבו עמו, הופך את עורו, וככל שעובר הזמן הוא מתחיל לשלם רעה תחת טובה.. לפיכך הבאתי עמי אבנים קטנות, לבקשך, שלכל הפחות כשתזרוק עלי אבנים, תשתמש באלו, שהם קטנים ואינם כואבים.'

רק מי שכפוי טובה מקבל עונש חמור כל כך, ובלשונו: זה ששאל 'מה עשית' - לנו קודם, 'מה חטאתי לך' - לרמוז לו מה טובה עשית לנו וגמלתך רעה שבעד זה הבאת וגו', והכוונה, להיות שאין אדם מתחייב רע בעולם כמשלם רעה תחת טובה'.

המסופר אודות מרן ה'חתם סופר' זי"ע, שבאחת ממלחמות הדת שניהל בעוז נגד המתחדשים, עמד בדרכו אדם נבזה והפריע בעדו לגדור גדר ולעמוד בפרץ, נענה ה'חתם סופר' ושאל בפליאה: 'האם היטבתי עמו עד כדי כך, שהוא משיב לי רעה גדולה כל כך כנגד זה?'. כי כמו שביארנו, כפי מה שאדם מרגיש שגמלו איתו חסד, כך לעומת זה רגשות לבו המוטעים מסבירים לו שהתכוונו להשפילו והוא רוצה לשלם לחבירו רעה כנגד טובה.

וכן נאמר בדין, שלפי שמשה רבנו הציל את דתן ואבירם ממות לחיים כמו שאמרו במדרכי אגדה (מדרש החפץ - לרבי זכריה הרופא פרשת שמות ב, יג) שמשה רבנו שאל את השי"ת כשראה את הרשעים מתים בשלשת ימי אפילה, מה פשעם ומה חטאתם של רבבות אלפי ישראל שנגזר עליהם למות ולא לראות בישועה הקרובה לבוא. והשיבו ה', שקוצים הוא מכלה בכרם, וכדי להוכיח זאת, הניח לו את דתן ואבירם ללמד על הכלל כולו שכולם היו רשעים שאינם זכאים. היו דתן ואבירם חייבי טובה למשה רבנו, וכשעבר זמן, נכנסה ערמומיות בלבם כאילו משה רבנו רצה לשלוט עליהם ולכן הצילם ממות, ולזה אף על פי שהתנהגו לכל איש ישראל בחסד וברחמים ואף הסכימו לקבל מכות תחתיהם, את מציאות זו שעליהם להודות שמשה רבנו גדול מהם לא יכלו לשאת, ורגשות לבם המוטעה השפיע על המח לרעה, להחזיר למשה רבנו רעה ולהוכיח לו שהם אינם צריכים לו.

מילנועוד כפרעה הרשע אשר ידע עד כמה גבר חסדו של יוסף שהיה המשביר לכל עם הארץ וכולם חייבים לו הכרת הטוב, אך זה עצמו גרם לרגשות לבו המוטעים לחשוב שיוסף רצה לשלום עליהם ולהרע להם...

**פרעה הרשע עשה עצמו כמי שאינו
מכיר את יוסף והשיב לו רעה תחת
טובה**

ביסוד זה מהלך מרן ה'חתם סופר' זי"ע (אורות חתם סופר פרשת שמות עמוד יט) ומבאר, את הפסוק הפותח של גלות מצרים 'ויקם מלך חדש אשר לא ידע את יוסף' (שמות א, ח), שפרעה הרשע ידע היטב שלא יהיה ניתן לשעבד את בני ישראל תחת המצריים, לפי שכולם ידעו שחיי מצרים ניצלו בזכות יעקב אבינו שהקדים את סוף הרעב בשתי שנים (רש"י בראשית מז, יט ד"ה ותן זרע) ובכח יוסף בנו שכלכל את מצרים בלחם ומילא את אוצרות פרעה בכסף וזהב מהעולם כולו (פסחים קיה, א), והיה מלאי הכרת הטוב אליהם, וכדי להתגבר על זה עשה פרעה את עצמו כמי שאינו יודע מי הוא יוסף והסביר לכל

שכל הברכה שיש במצרים היא בזכותו וכוחו שהנילוס עולה לקראתו וכדו', ורק לאחר שכפר בטובה ולא הרגיש מחויב ליוסף הצדיק, אז יכל לשעבד את ישראל בסבלות ובעבדות.

ולדרכנו שהמושג כפיות טובה נובעת מרגשות הלב מוטעים, מה נפלאים דברי ה'חתם סופר', כי מי לנו עוד כפרעה הרשע אשר ידע מתוקף תפקידו כמלך הממונה על חיי המדינה, עד כמה גבר חסדו של יוסף שהיה המשביר לכל עם הארץ וכולם חייבים לו הכרת הטוב, אך זה עצמו גרם לרגשות לבו המוטעים לחשוב שיוסף רצה לשלוט עליהם ולהרע להם, ולזה עשה את עצמו כמי שלא ידע את יוסף וכפר בטובתו, ואמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו, להוכיח לכולם שהוא גדול מיוסף הצדיק וזרע ישראל, ולהסתיר את המציאות האמיתית שלולי יוסף הצדיק היתה מצרים נאבדת ברעב.

**מצות הביכורים ואמירת הפסוקים
שלה בליל הסדר, להודיע שאיננו
בנוי טובה בפרעה הרשע**

בזאת ניתן לפרש את טעם מצות 'מקרא ביכורים', שמביא הביכורים היה עומד לפני מזבח ה' ומספר עם טנא הפירות את סדר ההשתלשלות של גלות מצרים וכיצד יצאנו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. כי כמו שביארנו, שורש רשעותו של פרעה היתה שכפר בטובה - ולא ידע את יוסף, והבאת הביכורים לירושלים היא ההיפך הגמור מזה, שאדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה, ואף על פי שטרח בה רבות עד שתוציא פרח ותצץ ציץ, הוא אינו תולה את הצלחתו בכוחו ועוצם ידו ויודע שמאת

ואספר מעשה

הצוות את הבחור שהמריד את הציבור על המחיה ועל הכלכלה ואכן כן, הוא היה מאותם שהוריהם לא שלמו לשיבה כלל שכר לימוד על החזקתו. כשנשאל ר' יחזקאל מנין הוא ידע להצביע ולומר מי הוא הבחור, הוא נענה והסביר: כשבחור יודע שאביו משלם על החזקתו בשיבה, הוא אכן יכול לבוא בטענות שלא קיבל בדיוק מה שרצה ושילם אודותיו, אך צורת ההסתכלות שלו היא של 'אוכל בכסף תשבירנו', שילמתי וקיבלתי כנגד זה אוכל, והוא אינו מגיע לידי מרד עבור כך, רק מי שלא משלמים עבור שהותו בשיבה ומרגיש בלבו שגומלים עמו חסד, הוא זה שחייב להוכיח שהדבר אינו חסד כלל, ומחזיר בכפיות טובה.

לפתחו של הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל הגיעו ראשי ישיבה משכונת בית - וגן בירושלים, ובקשו את עצתו: 'זה תקופה שמספר בחורים בישיבה, מדברים בגנות האוכל המוגש בישיבה, עד שהדבר נהפך להיות הנושא המדובר בישיבה, כדי להשקיט את הענין אנו צריכים לדעת מי הוא הבחור העומד בראש המתלוננים, אך אין בידנו דרך לדעת מי הוא, יורנו הרב כדת מה לעשות, על מנת שנוכל להשיב את הסדר על כנו'. אמר להם ר' יחזקאל: צאו ופשפו מי הוא הבחור שהוריו אינם משלמים כלל שכר לימוד על החזקתו בישיבה, ובדקו אחריו, שכן ליבי אומר לי שהוא הבחור אותו אתם מבקשים. לאחר דרישה וחקירה רבה, מצאו אנשי

נקודות העולות

מן המבואר:

משיבת נפש

תִּיבַת 'הודאה' יש לה שני משמעותות אך יסודם שווה, ההבנה שהאחר גדול ממני והטיב לי.

הסיבה שלוה מחציץ פניו למלוא שהטיב איתו, כי רגשות לבו מפרשים בטעות שהשני רוצה לגבור עליו.

דתן ואבירם הרעו למשה רבנו, מפני שלבם משל בקרבם כאילו משה רבנו גמל איתם טוב כדי להתגדל עליהם.

פרעה הרשע שיעבד את ישראל תחת ידו בשנאה גדולה, להראות שמצרים גדולים מיוסף, והם אינם יודעים ומכירים בו ברוב כפיות טובה.

מצות ביכורים ואמירת ההגדה מבסוקי מקרא ביכורים, לגלות שאיננו כפויי טובה כפרעה הרשע.

שורש ההבדל בין אורח טוב לרע, צורת ההסתכלות על מה שהאחר מטיב עמו.

שההבדל הדק בין משיב טובה לכפוי טובה תלוי רק בנו, שכשאדם יודע להשליט את מוחו ושכלו על רגשות לבו, הוא רואה כיצד כולם רוצים לסייע לו ולעמוד לימינו, ואינו חושב כלל שרוצים לשלוט ולמלוך עליו

ה' היתה זאת², ומעיד על כך 'ואמרת אליו' - שאיני כפוי טובה (רש"י דברים כו, ג), ובזה מקיים יציאת מצרים בשלימות, היציאה מתחת המהות של מצרים של כפיות טובה והודאה ששורשה בהכנעה וביטול למי שעשה איתו טוב וחסד, ולכן אז דווקא מזכירים את גלות וגאולת מצרים, להראות שלא שמנו כהם וגורלנו ככל המונם.

זה גם הטעם שכשמסבים בליל הסדר כבני מלכים ויוצאים ממצרים מחדש, מזכירים בהגדה של פסח את פסוקי הבאת הביכורים דווקא, ולא את פסוקי הפרשיות שבחומש שמות של גלות וגאולת מצרים (ראה אור שמח הל' חמץ ומצה פ"ז ה"ד), כי הבאת הביכורים היא התיקון הגמור לכפיות טובתו של פרעה שממנה התחילה השעבוד שלא ידע את יוסף, ובמועד צאתנו ממצרים בכל שנה ושנה, חייבים לזכור זאת ולהשיב טובה לה', בידיעה השלימה שהוא לבדו גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, ולולי זה הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו

לפרעה במצרים.

דבריו של האורח טוב 'כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא בשבילי'

המסקנה העולה מן האמור, שההבדל הדק בין משיב טובה לכפוי טובה תלוי רק בנו, שכשאדם יודע להשליט את מוחו ושכלו על רגשות לבו, הוא רואה כיצד כולם רוצים לסייע לו ולעמוד לימינו, ואינו חושב כלל שרוצים לשלוט ולמלוך עליו, אך אם רגשות לבו גוברים עליו, נדמה לו גם כשמיטיבים לו שהוא כדי לביישו ולהכניעו, ואז לא די שאינו נהנה מהטובה, אלא שבכל רגע ורגע שמיטיבים לו הוא מפרש זאת כאילו רוצים להרע לו וסובל לריק.

והוא שאמרו בגמרא (ברכות נח, א): 'אורח טוב מהו אומר, כמה טרחות טרח בעל הבית בשבילי וכו', כל מה שטרח

- לא טרח אלא בשבילי. אבל אורח רע מהו אומר, מה טורח טרח בעל הבית זה וכו', כל טורח שטרח בעל הבית זה - לא טרח אלא בשביל אשתו ובניו. שיתכן שני אורחים שנכנסו לבית אחד ואכלו על שולחן אחד, אך לשניהם מסקנות שונות זה לטוב וזה למוטב, כי האחד היה 'אורח טוב' וראה כיצד רוצים לגמול עמו חסד ולהרבות מצות, ולא נתן לרגשות לבו לבלבלו ברגשות שוא שהשני רוצה להראות שהוא חשוב ממנו, מאידך, השני נתן לרגשות לבו לשלוט על מוחו ושכלו, ולכן על אף שאכל סעודת מלכים בחינם, מסקנתו שרוצים להתגדל עליו וכיוצא בזה, שהם דמיונות שווה. וזו היא עבודתנו כל חיינו, להשליט את המה על הלב ולראות בכל דבר את מעלתו ולא חסרוננו, ולהשיב למיטבנו כגמול הטוב.

2. ראה בספר החינוך (מצוה תרו): 'בהיטיב אליו השם ברוך הוא ובברכו אותו ואת אדמתו לעשות פירות, וזכה להביאם לבית אלהינו, ראוי לו לעורר לבבו בדברי פיהו ולחשוב כי הכל הגיע אליו מאת אדון העולם, ויספר חסדיו יתברך עלינו ועל כל עם ישראל'.

ובאלשיך (כאן) האריך בזה וכתב: 'הנה בעיני כל רואי את כל החרדה ההיא אשר חרד הוא יתברך על מצות ביכורים הזאת וכו', ומה קול החרדה הזאת על פחות משהו חצי דינר. אמנם בשום לב אל מה שהגדילו רבותינו ז"ל בבראשית רבה (א, ו) התמיהא הזאת, נבוא עד תכונתה, באומרים 'בראשית ברא' וכו' (בראשית א, א) בשביל מצות ביכורים שנאמר בה (שמות כג, יט) 'ראשית בכורי אדמתך', ברא אלהים את השמים' וכו', כי הלא יפלא מה גדלה המצוה הזאת שעליה לבדה נברא העולם. אך הנה ידוע כי 'עולם חסד יבנה' (תהלים פט ג), כי מי הקדימו ויבראו, ומה יקרו מעשינו לשלמפרע יהיה כדאי להבראות עלינו. כי הלא גם כל מעשינו פעל לנו, וגם שכרו אתו לעולם שכלו טוב וכלו ארוך, ומה ינכה על בריאת עולם ואשר יזונו ויפרנסו ואשר הוא גומלנו כל טוב. אמנם זה חסדו יתברך חפץ להיטיב, ולא יבקש מידיו להחשיב עולמו כאילו הוא לנו, רק שנחזיק לו יתברך טובה, ונכיר כי הוא אדון הכל והוא הטוב והמטיב לנו תמיד, ונברך ונהלל לו יתברך וכו'. ועל כן נצטוונו לברכו על כל מה שברא כמפורש זה הענין במקומות אין מספר'.

לקבלת הגליון והשיעורים, להערות והנצחות נא לפנות לכתובת מייל

office@nafshyyeshoveiv.org

קו השיעורים 718-400-7566 בארץ ישראל: 077-850-9310

